

กลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร¹

นายณัฐกฤต รัตนบุรี²
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระพงศ์ ภัททิรี³
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย³
ดร.ปะการัง ชื่นจิตร³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง กลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อทราบถึงกลไกและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง 3) เพื่อระบุแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) จำนวน 9 คน จากหัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชนและประชาชน ในพื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผ่านแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งประมวลผลควบคู่ไปกับการค้นคว้าวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา กลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชนเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพื่อทำให้เกิดประโยชน์และความต้องการของชุมชนตลอดจนสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ สร้างโอกาสเป็นความต้องการของชุมชน กระบวนการจัดทำแผนชุมชน ทำให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริง เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภาคประชาชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ด้านปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ขาดการประกาศโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

¹ บทความเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง “กลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระพงศ์ ภัททิรี

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

ชุมชน ประชาชนส่วนน้อยที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการแผนพัฒนาชุมชนของในพื้นที่ จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควรส่งผลทำให้แผนพัฒนาชุมชนเกิดความล่าช้าในการพัฒนาโครงการต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนจะให้ประชาชนได้รับความรู้ ต้องมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนส่วนมาก ประสานความร่วมมือกันในการ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของโครงการกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่หน่วยงานต่างๆของชุมชน โดยการแก้ไขอย่างตรงจุด ควรทำให้ประชาชนลดความเบื่อหน่ายเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่มีความยุ่งยากมากขึ้นและประชาชนมองว่าสามารถแก้ไขปัญหาสามารถตอบสนองตามความต้องการได้ทันทั่วถึง กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนควรให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เพื่อให้มีประสบการณ์ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและสนับสนุนประชาชนในชุมชนให้มีความเป็นผู้นำมากยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม, การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน, พื้นที่ชุมชนเขตบางพลัด

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เป็นแผนผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์จากชุมชนเพื่อเป็นแนวคิดและทิศทางแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกันของชุมชน แผนที่กำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยชุมชนที่มีผู้นำการพัฒนาเรียนรู้ นำพาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน มีความคิดสร้างสรรค์ชุมชนกระบวนการเรียนรู้ คือกระบวนการคิดวางแผนปฏิบัติการและเพื่อหาสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชน สำหรับแผนพัฒนาชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้มีปัญหาคำคัญคือผู้นำชุมชนและประชาชนที่จะปฏิบัติในพื้นที่ชุมชนจะต้องดำเนินการขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนทำให้ไม่สอดคล้องกับทิศทางที่กำหนดจากทุกภาคส่วนและได้กำหนดโดยคนเพียงกลุ่มเดียว ขาดการระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เพื่อกำหนดแผนพัฒนาชุมชน

ผู้ศึกษามีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและหาแนวทางในการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาในแนวทางการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป เมื่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

ที่สามารถตอบสนองความต้องการแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นจะนำไปสู่การการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อทราบถึงกลไกและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อระบุแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขต บางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตด้านด้านเนื้อหา

1. ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง
 - กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 1 การศึกษากรอบนโยบาย แนวทางการ
 - กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลศักยภาพและสำรวจความต้องการของประชาชน
 - กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดศักยภาพ
 - กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 4 การจัดร่างทำแผนพัฒนาชุมชน
 - กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 5 การประชุมปรึกษาหารือกับทุกภาคส่วนในชุมชน
2. ด้านกลไกและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง
 - กลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชน เขตบางพลัด จังหวัด กรุงเทพมหานคร
3. ด้านแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขต บางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง
 - ด้านแนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขต บางพลัด จังหวัด กรุงเทพมหานคร
 - ด้านแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขต บางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในพื้นที่ของชุมชนเขตบางพลัด จังหวัด กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่องกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ดังนี้

ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตบางพลัด 1 คน หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม 1 คน หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล 1 คน ผู้นำชุมชน 2 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน 1 คน ทนายความ/ประชาชน 1 คน ค้าขาย/ประชาชน 1 คนและรับจ้างทั่วไป/ประชาชน 1 คนจำนวน 9 คน

ขอบด้านระยะเวลาดำเนินการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล คือในช่วงเดือนสิงหาคม 2562 – เดือนกันยายน 2562

ทฤษฎีในการศึกษา

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน

สมนึก ปัญญาสิงห์, (2544 : 18) ชุมชน ได้แก่ คนที่อยู่ร่วมกันในขอบเขตทางภูมิศาสตร์ที่แน่นอนและมีความสัมพันธ์และโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์และโครงสร้างดังกล่าวมีวิวัฒนาการขึ้นมาจากกระบวนการกลุ่มที่ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนจึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มทางดินแดน ทั้งนี้เพราะการพึ่งพาอาศัยกันและการอยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่นภายในกลุ่มเกิดขึ้นได้เนื่องจากคนในกลุ่มสำนึกเรื่องเอกภาพและความสามารถของชุมชนอันเพียงพอในการควบคุมกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นในขอบเขตทางดินแดน

องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน ยุทธนา พยุงค์, (2546 : 26)

1. องค์ประกอบทางกายภาพที่เหมาะสม ได้แก่ การอนุรักษ์พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และคุณค่ามีการควบคุมการพัฒนาและการปรับปรุงฟื้นฟูที่ไม่ก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น
2. องค์ประกอบเศรษฐกิจที่เหมาะสม ได้แก่ การท่องเที่ยวหรือการประกอบกิจการค้าขายที่มีความสอดคล้องกันกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ โดยที่กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดๆ ขึ้น
3. องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เหมาะสม ได้แก่ การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามที่สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อ และระบบกิจกรรมของผู้คนในอดีต สร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้เกิดความห่วงแหน

4. องค์ประกอบทางการเมือง/การปกครองที่เหมาะสม ได้แก่ การคำนึงถึงสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาตลอดจนสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในเขตหรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน เป็นสังคมขนาดเล็กมีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายกันและวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อการทำกิจกรรมร่วมกันมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและอยู่ภายใต้กฎระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทวิทอง ทงษ์วิวัฒน์, (2549 : 2) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพ ทางเศรษฐกิจ และสังคม ตามความจำเป็นอย่างมี ศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจ การกำหนดชีวิตของตนเอง

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์, (2551 : 24-25) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการของการดำเนินงาน เป็นการรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้นๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีความหมายครอบคลุมถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่เริ่มวางแผนไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลนั้น จะต้องมาเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์หรือชี้วัดปัญหาให้ได้และประชาชนจะต้องมาร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหา พร้อมทั้งหาวิธีการแก้ปัญหาที่เห็นว่าเป็นไปได้ จนถึงการลงมือปฏิบัติและการ ประเมินผลหลังแล้วเสร็จ จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตัวชี้วัดปัญหาและวางโครงการใหม่ ซึ่งเป็นวงจรเช่นนี้เรื่อยไป ทั้งนี้การที่ประชาชนจะสามารถดำเนินการตามกระบวนการนี้ได้ นั้น ต้องอาศัยการได้รับรู้หรือเข้าถึง โครงการและขั้นตอนของการดำเนินงานของรัฐในรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) กันอย่างเปิดเผย

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่นำประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วมในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อน ร่วมกันหาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางสันติเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ยุ่ยากซับซ้อนที่ยอมรับหรือเป็นฉันทามติของประชาสังคมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยนำเอาความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางหรือนโยบายสาธารณะที่ภาครัฐจะดำเนินการ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนชุมชน

ประเวศ วะสี, (2547 : 25) กระบวนการจัดทำแผนชุมชน หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาว่าอะไรและจะทำอะไรคือการวิเคราะห์ทางเลือกเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ทรงพลังเมื่อวิเคราะห์แล้วนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาแผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ชุมชน โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชนและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาตามขั้นตอนแผนงานตั้งแต่การสำรวจข้อมูลชุมชนสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการทำงาน โครงการ กิจกรรม งบประมาณ ที่ใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาผู้รับผิดชอบบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานการติดตามประเมินผลปฏิบัติงานและการปรับปรุงแก้ไขปัญหานอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกรณีที่มีปัญหาต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมหรือความไม่เป็นธรรมในชุมชน ได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันของชุมชนจึงเป็นการปกครองตนเองของคนในชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนเป็นผู้คิดค้นเรียนรู้กระบวนการจัดทำแผนชุมชนเป็นการเรียนรู้จากปฏิบัติจริง (Interactive Learning Interaction)

เสรี พงศ์พิศ, (2549 : 32) กระบวนการจัดทำแผนชุมชน คือ การทำให้เกิดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้การพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและสร้างความมั่นใจบนวิถีชีวิตของการพึ่งพาตนเองของชุมชน แม้ว่าแผนชุมชนจะเป็นแบบปฏิบัติการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างไรก็ตาม ชุมชนยังต้องได้สนับสนุนเงินทุนหรืองบประมาณจากภาครัฐหรือองค์กรชุมชนในการดำเนินงานที่เกินขีดความสามารถของชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานที่วางไว้เพื่อเป็นการสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมชุมชนโดยให้คุณภาพชีวิตที่ดีกระบวนการวางแผนชุมชนทำให้ประสบความสำเร็จสามารถยกระดับการพัฒนาชุมชนสู่ชุมชนเข้มแข็งได้นั้นควรคำนึงถึงมิติในการพัฒนามาตรฐานงานชุมชนเพื่อให้ผู้นำและสมาชิกกลุ่มและองค์กรชุมชนมีทิศทางในการวิเคราะห์ปัญหาในแต่ละด้านของชุมชนเป็นไปในทางทิศทางเดียวกันและครบถ้วนทุกมิติและสามารถดำเนินการวางแผนได้อย่างถูกต้องตามกรอบ

กระบวนการจัดทำแผนชุมชนหมายถึง การทำให้มีความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการวางแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดประโยชน์เป็นกระบวนการกระตุ้นจิตสำนึกร่วมกันที่และรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนทำให้เกิดการเข้าใจที่ดีต่อกันร่วมกันทำกิจกรรมการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลมาร่วมเห็นกันเป็นการสร้างการผสมผสานแนวคิดของผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ได้อย่างแท้จริงทำให้เกิดผลและความจำเป็นและความต้องการของชุมชนตลอดจนสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่

ให้ช่วยให้ทุกคนมีโอกาสเป็นความต้องการของชุมชน ได้รับผลประโยชน์จากทั้งภายในและภายนอกชุมชนกระบวนการจัดทำแผนชุมชน โดยชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้อย่างแท้จริงและเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภาคประชาชนร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมลงมือทำและเห็นประโยชน์ร่วมกันจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สอดคล้องตรงกับงานวิจัย อลงกรณ์ ปรายไพรี (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2545 – 2549) โดยกระบวนการประชาคมกรณีศึกษา อำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ แผนพัฒนาอำเภอที่จัดทำโดยกระบวนการประชาชนเป็นแผนที่สะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน อีกทั้งเป็นการดำเนินงานโดยยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าพวกพ้องสอดคล้องกับหลักการระบบประชาธิปไตย ความต้องการของประชาชน ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การนำแผนไปปฏิบัติระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นข้อเสนอให้ทางราชการ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาแผนยกระดับให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สอดคล้องตรงกับงานวิจัยสมหวัง ไชยเขียว (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาในการจัดสรรงบประมาณตามแผนพัฒนาตำบล 3 ปีของเทศบาลตำบลบุญเรืองอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย รวมอยู่ในระดับมากคือการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการต่างๆโดยผู้นำชุมชนยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐและเอกชนยังให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนงานโครงการต่างๆที่ได้รับจัดสรรงบประมาณนั้น คำนี้ถึงเหตุผลจำเป็นและประโยชน์ของโครงการพัฒนามีการปรับปรุงทุกปีทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นใหญ่ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ การนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยควรทำการศึกษาสภาพปัญหาของแผนพัฒนาตำบล 3 ปีในพื้นที่ที่มีประชากรและจำนวนงบประมาณที่ใกล้เคียงเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเพื่อผลประโยชน์สูงสุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง
2. ทำให้ทราบถึงกลไกและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขต บางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีในการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือ เอกสารต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนค้นคว้าข้อมูลในการทำวิจัยจากอินเทอร์เน็ต และการวิจัยสนาม (Field Research) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชน และประชาชน เป็นผู้กรอกแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการศึกษา 1) ศึกษาเอกสาร ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีคุณภาพของการจัดทำแผนชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในเรื่องการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำแนวคิดและทฤษฎีรวมทั้งแบบสัมภาษณ์อื่นที่สอดคล้องสร้างแบบสัมภาษณ์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) ผู้วิจัยนำเสนอ (ร่าง) แบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงและผ่านการอนุมัติเรียบร้อยแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) นำข้อมูลทั้งที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์ ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของวิธี Investigator Triangulation โดยการนำข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) สุภางค์ จันทวานิช , (2553 หน้า 128 - 130) คือการแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ผลการศึกษา

ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาพบว่ากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ดังนี้

กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 1 การศึกษากรอบนโยบาย แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชาติ และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน นั้น อันดับแรกที่ชุมชน

เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการการศึกษากรอบนโยบาย แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ตลอดจนแนวทางปฏิบัติอื่น ๆ

กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลศักยภาพของจังหวัดและสำรวจความต้องการของประชาชน ในชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร พิจารณาแผนพัฒนาชุมชนที่หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่นำเสนอในที่ประชุม เพื่อวิเคราะห์สรุปศักยภาพ ประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดศักยภาพและความต้องการของชุมชน ภายหลังจากที่คณะกรรมการจัดทำแผนได้รวบรวมข้อมูลศักยภาพ ประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ส่งให้คณะกรรมการจัดทำแผนแล้ว

กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 4 การจัดร่างทำแผนพัฒนาชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานครภายหลังจากที่คณะกรรมการจัดทำแผน ได้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์เพื่อกำหนดศักยภาพและความต้องการของชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์

กระบวนการ/ขั้นตอนที่ 5 การประชุมปรึกษาหารือกับทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างแผนพัฒนาชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ด้านกลไกและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการจัดทำแผนชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการประชุมซักซ้อมความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และประชุมหารือจัดทำแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับหลักการ นโยบาย เป็นกลไกการมีส่วนร่วมของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

ด้านสภาพปัญหา อุปสรรคการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ของเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของส่วนราชการและหน่วยงานชุมชนที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า การทำหน้าที่ของคณะกรรมการจัดทำแผนกรรมกรที่มาจากภาคส่วนราชการยังเป็นหลักในการดำเนินการตามภารกิจหน้าที่คณะกรรมการจัดทำแผนนอกจากนี้แล้วแผนงาน/โครงการส่วนใหญ่ที่กรรมการภาคส่วนราชการนำเสนอให้คณะกรรมการจัดทำแผนพิจารณาบรรจุลงในแผนพัฒนาชุมชนในแต่ละภารกิจยังมีลักษณะเป็นแผนงาน/โครงการย่อย แต่ละหน่วยเสนอในมุมมอง/ภารกิจของหน่วยงานตนเอง ไม่ได้มองในภาพรวมของชุมชน นอกจากนี้แล้วกรรมการภาคประชาชนที่ได้รับการแต่งตั้งก็ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทำให้ไม่ทราบแผนงาน/โครงการของกลุ่ม อีกทั้งภาคประชาชนยังขาดแคลนบุคลากรด้านวิชาการและงบประมาณ

สนับสนุนในการเสริมสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง และในส่วนของผู้นำชุมชน ทำให้การขับเคลื่อนเครือข่ายแผนงาน/ยุทธศาสตร์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

ด้านแนวทางกลไกการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร

แผนพัฒนาชุมชนควรจะให้ประชาชนได้รับความรู้ การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ส่วนมากไม่ใช่เพียงผู้นำชุมชนเท่านั้นควรให้ประชาชนเข้าถึงการจัดกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การประสานความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมตาม โครงการเพื่อลดความซ้ำซ้อนของโครงการกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่หน่วยงานต่างๆ ของชุมชนดำเนิน โครงการ/กิจกรรม ให้เป็นไปตามแผน เมื่อดำเนิน โครงการ/กิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วให้รายงานผล ปัญหาอุปสรรค ให้ผู้บริหารทราบเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานปีต่อไปและควรจะมีการเข้าถึงการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยวิธีการเข้าใจง่าย ทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบอย่างทั่วถึง และควรแก้ไขปัญหาให้ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด ควรทำให้ประชาชนลดความเบื่อหน่ายเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่มีความยุ่งยากมากขึ้นและประชาชนมองว่าสามารถแก้ไขปัญหาสามารถตอบสนองตามความต้องการของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เพื่อให้มีประสบการณ์ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและสนับสนุนประชาชนในชุมชนให้มีความเป็นผู้ใหญ่มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่ตนเอง เพราะจะทำให้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนได้ประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนเขตบางพลัดนำไปสู่การพัฒนาให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันโดยการขับเคลื่อนบูรณาการทุกภาคส่วนร่วมกันอย่างยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้ ด้านการกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพราะการทำให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการวางแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดประโยชน์และความต้องการของชุมชน ตลอดจนสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ตอบสนองความต้องการของชุมชน กระบวนการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งกระบวนการจัดทำแผนชุมชนจากการเพื่อทำให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริง เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภาคประชาชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัย อลงกรณ์ ปรายไพรี (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง

การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี พ.ศ. 2545 – 2549 โดยกระบวนการประชาคมกรณีศึกษาอำเภอ สันทรายจังหวัดเชียงใหม่ แผนพัฒนาอำเภอที่จัดทำโดยกระบวนการประชาชนเป็นแผนที่สะท้อน ปัญหาและความต้องการของประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน อีกทั้งเป็นการดำเนินงาน โดยยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าพวกพ้องสอดคล้องกับหลักการระบบประชาธิปไตย ความต้องการของประชาชนซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การนำแผนไปปฏิบัติระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นข้อเสนอ ให้ทางราชการ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาแผนยกระดับให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านสภาพปัญหา อุปสรรค ที่มีผลกระทบต่อกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ชุมชน : กรณีศึกษา พื้นที่ชุมชนเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การประกาศโฆษณาเพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชน ประชาชนส่วนน้อยที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการแผนพัฒนาชุมชนของ ในพื้นที่ จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควรส่งผลทำให้แผนพัฒนาชุมชนเกิดความล่าช้าในการ พัฒนาโครงการต่างๆ ที่สำคัญมีประชนมากกว่าครึ่งหนึ่งของคนในชุมชนขาดความรู้ความ เข้าใจ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควรเนื่องจาก มองว่าทำกระบวนการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยสมหวัง ไชยเขียว (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาในการจัดสรรงบประมาณตามแผนพัฒนาตำบล 3 ปีของเทศบาลตำบลบุญเรืองอำเภอ เชียงของจังหวัดเชียงราย รวมอยู่ในระดับมากคือการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการต่างๆ โดยผู้นำชุมชนยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐและเอกชนยังให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนงาน โครงการต่างๆที่ได้รับจัดสรรงบประมาณนั้น คำนึงถึงเหตุผลจำเป็นและประโยชน์ของโครงการ แผนพัฒนามีการปรับปรุงทุกปี ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นใหญ่ ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ การนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการของประชาชน โดยให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยควร ทำการศึกษาสภาพปัญหาของแผนพัฒนาตำบล 3 ปีในพื้นที่ ที่มีประชากรและจำนวนประมาณ ที่ใกล้เคียงเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเพื่อผลประโยชน์สูงสุด

ด้านแนวทางกลไกการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนจะให้ประชาชน ได้รับความรู้ ต้องมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนส่วนมาก ประสานความร่วมมือกันในการ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของ โครงการกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่หน่วยงานต่างๆของชุมชน โดยการ แก้ไขอย่างตรงจุด ควรทำให้ประชาชนลดความเบื่อหน่ายเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา

ชุมชนที่มีความยุ่งยากมากขึ้นและประชาชนมองว่าสามารถแก้ไขปัญหาสามารถตอบสนองตามความต้องการได้ทันทั่วถึง กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนควรให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เพื่อให้มีประสิทธิผลในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและสนับสนุนประชาชนในชุมชนให้มีความเป็นผู้นำมากยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนและประชาชนได้ร่วมกันกำหนดนโยบายจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในการจัดทำแผนขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามที่ความต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันได้ โดยคนในชุมชนได้มาร่วมกันคิด ร่วมกำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพภูมิปัญญา วิถีชีวิต แผนพัฒนาชุมชนให้โอกาสประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยการขับเคลื่อนบูรณาการทุกภาคส่วนร่วมกันควรเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น แผ่นพับประชาสัมพันธ์และเสียงตามสายของแต่ละชุมชนหรือการเสวนาเวทีสาธารณะเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นควรมีการจัดส่งเอกสารการประชุมให้ประชาชนที่จะเข้าร่วมการประชุมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนรับทราบล่วงหน้า เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสและความสามารถในการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มบทบาทให้ทุกภาคส่วนเข้าไปร่วมดำเนินการในการบวนการ/ขั้นตอนจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาภาคการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พื้นที่ชุมชนเขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานครผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.ควรจะต้องวิเคราะห์กำหนดศักยภาพและความต้องการของชุมชน จากการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อพิจารณาแผนพัฒนาชุมชนพร้อมกันไปเป็นการร่วมกันพิจารณาจะทำให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมมีความเกี่ยวข้องมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพื่อจะได้สามารถนำผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าว มาใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน และการพัฒนา ที่ยั่งยืนในระดับชุมชนท้องถิ่นได้

บรรณานุกรม

ทวีทอง ทงษ์วิวัฒน์. 2549. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.

ประเวศ วะสี. 2547. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชน. วารสารพัฒนาชุมชน.

ยุทธนา พยุงศ์. 2546. การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.

สมนึก ปัญญาสิงห์. 2544. การทำงานแบบมีส่วนร่วม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมหวัง ไชยเขียว. 2550. ปัญหาในการจัดสรรงบประมาณตามแผนพัฒนาตำบล 3 ปีของเทศบาลตำบล บุญเรืองอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภางค์ จันทวานิช. 2553. วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. ในคู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.

เสรี พงศ์พิศ. 2549. แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน. ภูมิปัญญาไทย กรุงเทพมหานคร.

อลงกรณ์ ปราบโพธิ์. 2545. การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) โดยกระบวนการประชาคม : กรณีศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.